

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра української мови та лінгводидактики**

**СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента**

**УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД
У СИСТЕМІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

підготовки магістра

Луцьк – 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента «Український переклад в системі міжкультурної комунікації» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

Розробник: Приймачок Оксана Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та лінгводидактики

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри

протокол № 1 від 30 серпня 2023 року

Завідувач кафедри

проф. Костусяк Н. М.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика ОК
Денна форма навчання	Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2-й
		Семестр 3-й
		Лекції: 10 год.
		Практичні (семінарські): 14 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота: 88 год.
		Консультації: 8 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Приймачок Оксана Іванівна

Науковий ступінь – кандидат філологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри української мови та лінгводидактики

Контактна інформація: мобільний телефон (050) 378 78 07,

ел. пошта Pryjmachok.Oksana@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Переклад є одним із найважливіших шляхів взаємодії національних культур, дієвим способом міжкультурної комунікації. Художній переклад – не тільки нова інтерпретація оригіналу; він представляє оригінальний твір по-новому, вводить його в іншу культурну систему, яка має свої орієнтири й цінності. Та й сам переклад живе в цій новій системі координат абсолютно самостійним життям, яке не завжди схоже на життя оригіналу. Український переклад постійно перебуває в самому осерді нашої національної культури, українське красне письменство має багату перекладну літературу і славиться потужною перекладацькою школою. Зрештою, при початку майже всіх нових європейських літератур і нового етапу національних мов стояв переклад.

2. Кореквізити.

Матеріали ОК «Український переклад у системі міжкультурної комунікації» найбільше корелюють з такими нормативними та вибірконими дисциплінами, як «Міжкультурна комунікація», «Українська література у світовому контексті», «Порівняльне літературознавство як наука і навчальна

дисципліна», «Українська мова в контексті новітніх наукових парадигм», «Історія та прикладні аспекти українського мовознавства», «Мова і суспільство (соціолінгвістика)».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета дисципліни – сформувати в здобувачів освітнього ступеня магістра філології систему наукових уявлень про переклад як особливу сферу міжкультурної комунікації (український художній переклад зокрема) та про перекладознавство як міждисциплінарну пошукову галузь.

Основні **завдання** дисципліни: окреслити обсяг термінів *міжкультурна комунікація, переклад, перекладознавство* в сучасній науковій парадигмі та роль цих явищ у становленні окремих націй, їхніх мов і літератур; подати періодизацію українського художнього перекладу і перекладознавства; ознайомити зі здобутками видатних українських перекладачів різних епох; поглибити знання про перекладацьку діяльність українських письменників (зокрема, волинських); сприяти усвідомленню ваги перекладної літератури в сучасному світі; продемонструвати можливості наукових пошуків у царині перекладознавства.

4. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність вільно користуватися лінгвістичною й літературознавчою термінологією у професійній діяльності.

ФК 4. Здатність критично осмислювати методологічні принципи, історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК 5. Здатність усвідомлювати мову як систему систем для вироблення вмінь аналізу її різнорівневих одиниць у їх взаємодії з урахуванням впливу

лінгвальних і позалінгвальних чинників, а також осмислювати полісистемність літератури.

ФК 6. Здатність здійснювати комплексний різноаспектний аналіз, інтерпретацію і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу відповідно до класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 7. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації (мовознавства, літературознавства тощо) для вирішення практичних завдань у різних сферах професійної діяльності.

ФК 8. Здатність інтегрувати набуті філологічні знання та вирішувати проблемні питання лінгвістики та літературознавства у широких або мультидисциплінарних контекстах, у тісному взаємозв'язку з іншими науковими і практичними галузями (соціологією, етнологією, культурологією, психологією, когнітологією, прагматикою, теорією комунікацій, герменевтикою, правознавством, політологією, журналістикою, видавничою справою та редагуванням, документознавством та інформаційною діяльністю, лінгводидактикою та ін.).

ФК 9. Здатність усвідомлювати роль емоційно-експресивних і логічних засобів мови для ефективного вирішення комунікативно-прагматичних завдань у професійній діяльності, зокрема під час створення усних і письмових текстів державною або іноземною мовою, їх перекладу, редагування та використання у різних жанрах, стилях і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному).

ФК 14. Здатність усвідомлювати методологічне, організаційне та правове підґрунтя, необхідне для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 6. Характеризувати основні термінопоняття, категорії, концепції, теоретичні засади і прикладні аспекти мовознавства та літературознавства.

ПРН 8. Оцінювати методологічні принципи, історичні надбання, новітні досягнення української та світової філологічної науки, виходячи з розуміння особливостей її становлення й еволюційного розвитку.

ПРН 9. Здійснювати системний багатоаспектний аналіз різнорівневих мовних одиниць, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів,

внутрішніх і зовнішніх чинників, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 10. Застосовувати концептуальні знання з обраної філологічної спеціалізації (мовознавства, літературознавства тощо) для вирішення проблемних питань і складних практичних завдань різних сфер професійної діяльності, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог, з урахуванням взаємозв'язку (інтеграції) з іншими науковими галузями.

ПРН 11. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату, зокрема творення, редагування текстів й організації успішної комунікації в усіх жанрово-стильових різновидах мови.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 15. Доцільно застосовувати методологічні, організаційні та правові знання для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Бали
Змістовий модуль 1.						
Український переклад як фактор націєтворення і міжкультурної комунікації						
Тема 1.Переклад як феномен у різних наукових парадигмах. Роль і функції перекладу	22	2	2	16	2	10
Тема 2. Формування і становлення різних перекладацьких течій	28	2	4	20	2	20
Тема 3. Леся Українка і переклад	28	2	4	20	2	20
Разом за модулем 1	78	6	10	56	6	50
Змістовий модуль 2.						
Українське перекладознавство						
Тема 4.Перекладознавство як наукова міждисциплінарна галузь	17	2	2	12	1	10
Тема 5.Періодизація перекладознавства. Сучасні проблеми	25	2	2	20	1	10
Разом за модулем 2	42	4	4	32	2	20
Види підсумкових робіт						
Мініпроект						30
Всього годин/Балів	120	10	14	88	8	100

б. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, пошук інформації з різних джерел для вивчення окремих проблем, які окреслив лектор (перелік подано в таблиці), підготовку до практичних (семінарських) занять і створення мініпроектів.

№ з/п	Тема	К-ть годин
1	Переклад і міжкультурна комунікація: зони перетину	6
2	«Труднощі перекладу»: безеквівалентна лексика, власні назви, фразеологізми й паремії, неологізми й оказіоналізми тощо	10
3	Перекладацька діяльність Михайла Старицького, Пантелеймона Куліша, Івана Франка	12
4	Перекладацька діяльність Лесі Українки	12
5	Перекладачі й переклади «Розстріляного Відродження»	12
6	Український радянський / антирадянський переклад	12
7	Переклади «програмових» творів в курсі зарубіжної літератури ЗСО	12
8	Український дубляж у кіномистецтві. Перекладацькі «ляпи» в медіа	12
	Разом	88

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Студенти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття відповідно до розкладу. Консультації в позааудиторний час відбуваються щопонеділка (15:00–16:00, каб. 309, корпус Н).

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою і складається із суми балів за поточний контроль знань (максимум за кожне практичне заняття 10 балів, у сумі 70) і балів за мініпроект (максимум 30 балів).

Мініпроект може бути представлений як реферат (обсягом до 10 сторінок) або презентація (PowerPoint тощо). Тему здобувач освіти може обрати з поданого нижче переліку або запропонувати самостійно.

З інформацією про засади поточного та підсумкового оцінювання у ВНУ імені Лесі Українки можна ознайомитися на сайті Університету ([деталі за посиланням](#))

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, псевдоавторство, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Виконання усіх форм робіт, які підлягають оцінюванню, відбувається в строго визначені розкладом терміни. Пропущені з поважних причин теми чи практичні заняття можуть бути відпрацьовані під час консультацій. Виконаний проєкт здобувач освіти презентує або на практичних заняттях, або на консультаціях, або надіславши на вказану електронну адресу викладача до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Будь-які конфліктні ситуації буде вирішено відповідно до [Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.](#)

Перелік тем мініпроєктів

1. Перекладацька діяльність Пантелеймона Куліша.
2. Перекладацька діяльність Михайла Старицького.
3. Перекладацькі обшири Івана Франка.
4. Іван Франко – основоположник українського перекладознавства.
5. Микола Зеров у перекладацьких і перекладознавчих пошуках.
6. Українські переклади Біблії.
7. Максим Рильський – перекладач поезії і прози.
8. Максим Рильський – теоретик і критик перекладу.
9. Перекладацький доробок Григорія Кочура.
10. Перекладацький доробок Миколи Лукаша.
11. Українська шекспіріана.
12. Специфіка перекладу з близькоспоріднених мов.
13. Українські переклади поезії Віслави Шимборської.
14. Переклад і перекладачі Волині.
15. «Перекладацькі ляпи» в соцмережах, медіатекстах, кінодубляжі.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік. Якщо за всі види діяльності, які підлягають оцінюванню, до зазначеної в розкладі заліково-екзаменаційної сесії дати здобувач освіти отримує менше як 60 балів або якщо студент хоче підвищити свій рейтинговий бал, то він складає залік відповідно до розкладу ліквідації академзаборгованості. Залікові бали (0 – 100) можна отримати, відповівши на 10 запитань максимум (вага кожного 10 балів за повну вичерпну відповідь) з поданого переліку.

Програма підготовки до заліку

1. Переклад як особливий різновид міжмовної та міжкультурної комунікації.
2. Види перекладу. Художній переклад як творчий процес.
3. Український переклад як фактор націєтворення.
4. Найвідоміші моделі перекладу.
5. Періодизація українського художнього перекладу.
6. Безеквівалентність як проблема перекладу і міжкультурної комунікації.
7. Тарас Шевченко як перекладач.
8. Перекладацький доробок Михайла Старицького.
9. Перекладацький доробок Пантелеймона Куліша.
10. «Класична» й «онтологічна» («барокова») течії українського перекладу.
11. Перекладацькі вподобання Лесі Українки.
12. Перекладацька спадщина Івана Франка.
13. Іван Франко як критик і теоретик перекладу.
14. Переклади поетів-неокласиків.
15. Максим Рильський – перекладач поезії і прози.
16. Перекладознавча концепція Максима Рильського.
17. Переклади Григорія Кочура.
18. Перекладацькі вершини Миколи Лукаша.
19. Сучасні українські письменники як перекладачі (В. Шкляр, Ю. Андрухович та ін.)
20. Перекладознавство як міждисциплінарна наукова галузь. Найважливіші праці українських теоретиків перекладу.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Лінгвістична шкала
90 – 100	зараховано
82 – 89	зараховано
75 – 81	зараховано
67 – 74	зараховано
60 – 66	зараховано
1 – 59	не зараховано

VII. Рекомендована література

1. Бублейник Л.В. Проблематика художнього перекладу: семантико-стилістичні аспекти: навч. посіб. Луцьк: ВІЕМ, 2011. 164 с.
2. Григорій Кочур і український переклад: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції / [редкол.: О. Чередниченко (голова) та ін.]. Київ–Ірпінь: Перун, 2004. 280 с.
3. Енциклопедія перекладознавства / пер. з англ., за ред. О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Т. 1. Вінниця: Нова книга, 2020. 552 с.

4. Жолдак Б. Під зіркою Лукаша. Київ: Дух і Літера. 2018. 320 с.
5. Зорівчак Р. П. Реалія як компонент національно-культурного контексту: перекладознавчий погляд (на матеріалі української мови). *Славянские языки в свете культуры*. Отв. ред. М. Алексеенко. Москва–Щецин–Грайфсвальд: А Темп, 2006. С. 27–48.
6. Коломієць Л. В. Український художній переклад та перекладачі 1920–1930-х рр.: матеріали до курсу «Історія перекладу». Вінниця: Нова книга, 2015. 559 с.
7. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.
8. Костусяк Н., Приймачок О. Текстові лакуни міжслов'янського художнього перекладу в аспекті міжкультурної комунікації. *Лінгвостилістичні студії: наук журн.* / [редкол.: С. Богдан (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2019. Вип. 11. С. 65–78.
9. Кочур Г. П. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю. У 2-х тт. Київ: Смолоскип, 2008.
10. Леся Українка у світі перекладу (вибрані переклади європейськими мовами): навч. посіб. / за заг. ред. Н. Данилюк. Київ: ВД «Кондор», 2019. 272 с.
11. Леся Українка у світі перекладу (вибрані переклади європейськими та східними мовами): навч. посіб. 2-е вид., випр. і доп. Київ: ВД «Кондор», 2021. 364 с.
12. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу. *Всесвіт*. 2006. № 1–2, 5–6, 7–8, 11–12.
13. Новикова М. Міфи та місія. Київ: Дух і Літера, 2005. 432 с.
14. Основи перекладознавства: навч. посіб. / за ред. А.Є. Нямцу. Чернівці: Рута, 2008. 312 с.
15. Приймачок О.И. Сложные слова в оригинале и переводе (на материале романа А. Пушкина «Евгений Онегин» и его перевода на украинский язык). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер. «Філологічні науки»*. 2013. № 1(5). С. 224–230.
16. Приймачок О.І. Особливості відтворення прикметникових форм у перекладах з близькоспоріднених мов. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер. «Філологічні науки»*. 2013. № 2(6). С. 316–320.
17. Приймачок О. Український компонент російськомовного перекладу поеми Т. Шевченка «Гайдамаки». *Типологія та функції мовних одиниць: наук. журн.* / [редкол.: Н. Костусяк (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. № 2. С. 224–234.
18. Приймачок О. Стилiстична компенсація в перекладах Лесі Українки на російську мову оповідань Івана Франка. *Лінгвостилістичні студії: наук журн.* / [редкол.: С. Богдан (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 1. С. 169–177.
19. Приймачок О. Оригінальні компоненти в художньому перекладі з близькоспорідненої мови. *Лінгвостилістичні студії: наук журн.* /

- [редкол.: С. Богдан (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. Вип. 3. С. 149–157.
20. Приймачок О. Способи відтворення етнокультурної інформації в художньому перекладі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки: Мовознавство*. 2015. № 6 (307). С. 94–99.
 21. Приймачок О. Типи коментарів у перекладах Лесі Українки оповідань Івана Франка. *Лінгвостилістичні студії: наук журн.* / [редкол.: С. Богдан (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2016. Вип. 5. С. 171–180.
 22. Приймачок О. Лексико-семантичні трансформації в слов'янських перекладах текстів Лесі Українки як проблема міжкультурної комунікації. *Лінгвостилістичні студії: наук журн.* / [редкол.: С. Богдан (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2018. Вип. 8. С. 190–204.
 23. Савенець А. Поезія у перекладі: «українська» Шимборська: монографія. Люблін–Житомир: Полісся, 2006. 366 с.
 24. Савчин В. Микола Лукаш – подвижник українського художнього перекладу: монографія. Львів: Літопис, 2014. 374 с.
 25. Стріха М. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. Київ: Дух і Літера, 2020. 520 с.
 26. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 247 с.
 27. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. Київ: Смолоскип, 2009. 342 с.
 28. Chernetsky V. Nation and Translation: Literary Translation and the Shaping of Modern Ukrainian Culture. *Contexts, Subtexts, and Pretexts: Literary Translation in Eastern Europe and Russia* / Edited by Brian J. Baer. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2011.
 29. Pryimachok O. Types of lexical transformations in closely related literary translation. *Лінгвостилістичні студії: наук журн.* / [редкол.: С. Богдан (гол. ред.) та ін.]. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2016. Вип. 4. С. 174–180.
 30. Venuti L. Local Contingencies: Translation and National Identities. *In Nation, Language, and the Ethics of Translation* / Edited by Sandra Bermann and Michael Wood. Princeton UP, 2005. P. 177–202.